

Predsjednik Crne Gore

Na osnovu člana 95 tačka 3 Ustava Crne Gore donosim

U K A Z
O PROGLAŠENJU ZAKONA O ZAŠTITI OD NEGATIVNIH UTICAJA
KLIMATSKIH PROMJENA

Proglašavam **ZAKON O ZAŠTITI OD NEGATIVNIH UTICAJA KLIMATSKIH PROMJENA**, koji je donijela Skupština Crne Gore 26. saziva, na Osmoj sjednici Drugog redovnog (jesenjeg) zasijedanja u 2019. godini, dana 23. decembra 2019. godine.

Broj: 01-2251/2
Podgorica, 25.12.2019. godine

Milo Đukanović

Na osnovu člana 82 stav 1 tačka 2 i člana 91 stav 1 Ustava Crne Gore Skupština Crne Gore 26. saziva, na Osmoj sjednici Drugog redovnog (jesenjeg) zasijedanja u 2019. godini, dana 23. decembra 2019. godine, donijela je

ZAKON O ZAŠTITI OD NEGATIVNIH UTICAJA KLIMATSKIH PROMJENA

I. OSNOVNE ODREDBE

Predmet zakona

Član 1

Ovim zakonom uređuje se zaštita od negativnih uticaja klimatskih promjena, smanjivanje emisija gasova sa efektom staklene bašte, zaštita ozonskog omotača i druga pitanja koja se odnose na zaštitu od negativnih uticaja klimatskih promjena.

Način zaštite od klimatskih promjena

Član 2

Zaštita od negativnih uticaja klimatskih promjena sprovodi se smanjivanjem emisija gasova sa efektom staklene bašte i supstanci koje oštećuju ozonski omotač do naučno utvrđenog neophodnog nivoa, na isplativ i ekonomski efikasan način, u skladu sa ovim zakonom.

Upotreba rodno osjetljivog jezika

Član 3

Izrazi koji se u ovom zakonu koriste za fizička lica u muškom rodu podrazumijevaju iste izraze u ženskom rodu.

Značenje izraza

Član 4

Izrazi upotrijebljeni u ovom zakonu imaju sljedeća značenja:

- 1) **alternativne supstance** su fluorovani gasovi (fluorougļjovodonici, perfluorougļjenici i sumporheksafluorid) i/ili njihove mješavine, čiji je potencijal oštećenja ozonskog omotača jednak nuli, ali doprinose globalnom zagrijavanju;
- 2) **emisioni kredit** je prenosiva dozvola za emisiju jedne tone ekvivalentnog ugljendioksida, tokom određenog perioda;
- 3) **gasovi sa efektom staklene bašte** su gasovi i drugi gasoviti sastojci u atmosferi nastali prirodnim i antropogenim aktivnostima, koji apsorbuju i ponovo emituju infracrveno zračenje;
- 4) **geološka formacija** je litostratigrafska jedinica unutar koje je moguće utvrditi i kartirati različite slojeve stijena;

5) **geološko skladištenje ugljendioksida** je skladištenje ugljendioksida u podzemnim geološkim formacijama, radi njegovog trajnog zbrinjavanja u svrhu doprinosa borbi protiv negativnih uticaja klimatskih promjena, sprječavajući ili svodeći na najmanju moguću mjeru rizik po životnu sredinu i zdravlje ljudi;

6) **geoprostor za skladištenje** je prostor određene zapremine unutar geološke formacije koji se koristi za geološko skladištenje ugljendioksida i pripadajuća postrojenja na površini uključujući postrojenja za utiskivanje ugljendioksida;

7) **dobavljač** je proizvođač putničkih vozila ili njegov ovlašćeni zastupnik sa sjedištem u Crnoj Gori, odnosno uvoznik ili pravno ili fizičko lice koje novo putničko vozilo na prodaju ili lizing prvi put stavlja na tržište, kada proizvođač ili njegov zastupnik nemaju sjedište u Crnoj Gori;

8) **emisija** je svako ispuštanje gasova sa efektom staklene bašte iz postrojenja ili vazduhoplova u atmosferu;

9) **epikontinentalni pojas** je pojas koji obuhvata morsko dno i njegovo podzemlje izvan teritorijalnog mora preko čitavog prirodnog produžetka kopnenog područja do spoljne ivice kontinentalne granice, ili do udaljenosti od 200 morskih milja od polaznih linija od kojih se mjeri širina teritorijalnog mora, tamo gdje spoljne ivice kontinentalne granice ne dosežu do te udaljenosti;

10) **indikator** je pokazatelj ili varijabla koja se izražava kvantitativno ili kvalitativno da bi se doprinijelo boljem razumijevanju napretka u primjeni neke politike ili mjere;

11) **konzervativna procjena godišnjih emisija gasova sa efektom staklene bašte** je procjena pri kojoj se primjenjuju potvrđeni podaci kako bi se obezbijedilo da ne dođe do potcjenjivanja ili precjenjivanja nivoa emisija gasova sa efektom staklene bašte;

12) **kompleks za skladištenje** je geoprostor za skladištenje uključujući i okolni geološki domen koji može imati uticaja na ukupni integritet i sigurnost skladištenja, odnosno geološke formacije koje predstavljaju sekundarnu zaštitu sigurnosti kompleksa;

13) **migracija ugljendioksida** je kretanje ugljendioksida unutar kompleksa za skladištenje;

14) **transportna mreža ugljendioksida** je mreža cijevi, uključujući priključne podstanice za transport ugljendioksida do geoprostora za skladištenje;

15) **ново putničko vozilo** je svako putničko vozilo koje prethodno nije bilo prodato kupcu u drugu svrhu, osim za dalju prodaju ili dostavljanje;

16) **operater stacionarnog postrojenja** je pravno lice ili preduzetnik koji upravlja stacionarnim postrojenjem, kontroliše ga ili je ovlašćen za donošenje odluka u vezi sa radom postrojenja;

17) **operater vazduhoplova** je pravno ili fizičko lice odnosno državni organ koji vrši operacije vazduhoplovom ili namjerava da vrši operacije vazduhoplovom;

18) **ponor** je svaki proces, aktivnost ili mehanizam kojim se odstranjuju iz atmosfere gasovi sa efektom staklene bašte, aerosoli ili prekursori gasova sa efektom staklene bašte;

19) **postrojenje** je stacionarno tehnička jedinica u kojoj se obavlja jedna ili više aktivnosti, uključujući i sve ostale aktivnosti koje su sa njima direktno tehnički povezane, a koje dovode do emisija gasova sa efektom staklene bašte i zagađenja;

20) **projekcije** su predviđanja antropogenih emisija po izvorima i uklanjanja gasova sa efektom staklene bašte putem ponora ili kroz razvoj energetskog sistema, koja obuhvataju period od najmanje 16 godina u kom se kvantitativne procjene izračunavaju za četiri najbliže buduće godine čiji se broj završava sa 0 ili 5;

21) **projekcije bez mjera** su projekcije antropogenih emisija gasova sa efektom staklene bašte i uklanjanja gasova sa efektom staklene bašte putem ponora koje se izračunavaju ne uzimajući u obzir uticaj mjera koje su planirane, donijete ili sprovedene nakon godine koja predstavlja početnu tačku projekcije;

22) **projekcije sa mjerama** su projekcije antropogenih emisija gasova sa efektom staklene bašte i uklanjanja gasova sa efektom staklene bašte putem ponora koje se izračunavaju uzimajući u obzir uticaj politika i mjera koje su usvojene ili sprovedene u smislu smanjenja emisija ili unapređenja energetskeg sistema;

23) **projekcije sa dodatnim mjerama** su projekcije antropogenih emisija gasova sa efektom staklene bašte i uklanjanja gasova sa efektom staklene bašte putem ponora ili kroz razvoj energetskeg sistema koje se izračunavaju uzimajući u obzir uticaj politika i mjera koje su usvojene ili sprovedene da bi se smanjili negativni uticaji klimatskih promjena ili postigli ciljevi u oblasti energetike, i dodatno uzimajući u obzir mjere čije je sprovođenje planirano s tim ciljem;

24) **supstance koje oštećuju ozonski omotač** su supstance koje se kontrolišu u skladu sa Montrealskim protokolom o supstancama koje oštećuju ozonski omotač bilo da su same ili u mješavini, iz prve prerade, rekuperovane, reciklirane ili regenerisane, uključujući njihove izomere.

II. DOKUMENTI ZAŠTITE OD NEGATIVNIH UTICAJA KLIMATSKIH PROMJENA

Dokumenti

Član 5

Dokumenti zaštite od negativnih uticaja klimatskih promjena su:

- 1) Strategija o niskokarbonskom razvoju; i
- 2) Plan prilagođavanja na klimatske promjene.

Strategija o niskokarbonskom razvoju

Član 6

Zaštita od negativnih uticaja klimatskih promjena ostvaruje se na osnovu Strategije o niskokarbonskom razvoju (u daljem tekstu: Strategija).

Strategiju donosi Vlada Crne Gore (u daljem tekstu: Vlada) na period od 30 godina.

Strategija sadrži:

- 1) analizu socijalno-ekonomske situacije koja utiče na nivo emisija;
- 2) ekonomske analize mogućih pravaca niskokarbonskog razvoja;
- 3) predlog politika i mjera potrebnih za dostizanje mogućih pravaca niskokarbonskog razvoja;
- 4) ukupne ciljeve smanjenja nivoa emisija gasova sa efektom staklene bašte iz izvora;
- 5) ukupne ciljeve povećanja uklanjanja emisija gasova sa efektom staklene bašte putem ponora;
- 6) pojedinačne ciljeve smanjenja emisija i uklanjanja emisija putem ponora po sektorima, uključujući: energetiku, industriju, transport, zgradarstvo, centralno grijanje i hlađenje, poljoprivredu, otpad, šumarstvo, korišćenje zemljišta i promjenu namjene zemljišta;

7) procjene očekivanog napretka u prelasku na niskokarbonsku ekonomiju, uključujući intenzitet gasova s efektom staklene bašte, karbonski intenzitet bruto domaćeg proizvoda, povezane dugoročne investicije i strategije vezane za razvoj i istraživanja;

8) procjene očekivanih socijalno-ekonomskih uticaja primjene mjera dekarbonizacije uključujući makro-ekonomske aspekte, rizike i koristi u pogledu zaštite zdravlja ljudi i životne sredine;

9) povezanost sa ostalim dugoročnim strategijama planovima i politikama na državnom nivou i investicijama;

10) indikatore za praćenje realizacije Strategije.

Sastavni dio Strategije su projekcije nivoa emisija gasova sa efektom staklene bašte, koje sadrže: postojeće podatke o emisijama, projekcije bez mjera, projekcije sa mjerama, projekcije sa dodatnim mjerama i metodologiju za njihovu izradu.

Projekcije nivoa emisija gasova sa efektom staklene bašte izrađuju se posebno za sektore energetike, industrije, poljoprivrede, šumarstva i saobraćaja.

Strategija se razmatra svakih pet godina i prema potrebi revidira.

Strateški dokumenti, razvojni planovi i programi moraju biti usaglašeni sa Strategijom, radi zaštite od negativnog uticaja klimatskih promjena.

Strategija se sprovodi na osnovu Akcionog plana.

Akcionni plan na period od dvije godine donosi Vlada.

Akcionni plan sadrži:

- mjere i aktivnosti koje treba sprovesti za ostvarivanje ciljeva Strategije;
- rokove i lica odgovorna za izvršavanje;
- indikatore za praćenje ostvarivanja ciljeva Strategije;
- procjenu potrebnih sredstava za sprovođenje.

Izveštaj o sprovođenju Strategije i Akcionog plana sačinjava organ državne uprave nadležan za poslove životne sredine (u daljem tekstu: Ministarstvo), svake druge godine i dostavlja Vladi.

Posebne mjere

Član 7

Posebne mjere obuhvataju:

1) mjere za postizanje obaveznih ciljeva smanjenja emisija gasova sa efektom staklene bašte iz sektora poljoprivrede, upravljanja otpadom, energetike, industrijskih procesa i upotrebe proizvoda;

2) mjere kojima se postiže da obračunate emisije gasova sa efektom staklene bašte iz sektora šumarstva, korišćenja zemljišta i promjene namjene zemljišta ne prelaze ponore emisija iz tog sektora.

Ciljevi smanjenja emisija gasova sa efektom staklene bašte iz stava 1 tačka 1 ovog člana ne odnose se na emisije iz postrojenja i aktivnosti za koje se izdaje dozvola za emisiju gasova sa efektom staklene bašte u skladu s ovim zakonom.

Ako se mjerama iz stava 1 tačka 1 ovog člana ne mogu postići obavezna smanjenja emisija u predviđenom roku, i ako se smanjenja ne mogu nadomjestiti obračunatom razlikom između emisija i ponora gasova sa efektom staklene bašte iz stava 1 tačka 2 ovog člana, Ministarstvo donosi korektivni Akcionni plan sa preciznim rasporedom sprovođenja dodatnih mjera za postizanje obaveznih ciljeva smanjenja emisija gasova sa efektom staklene bašte.

Način utvrđivanja obaveznih ciljeva iz stava 1 ovog člana na godišnjem nivou, dozvoljena odstupanja postizanje tih ciljeva, način obračuna emisija iz sektora šumarstva, korišćenja zemljišta, promjene namjene zemljišta i dozvoljena odstupanja od tih pravila, propisuje Ministarstvo.

Izrada projekcija nivoa emisija gasova sa efektom staklene bašte

Član 8

Projekcije nivoa emisija gasova sa efektom staklene bašte može da izrađuje pravno lice koje ovlasti Ministarstvo.

Ovlašćenje iz stava 1 ovog člana, izdaje se pravnom licu koje ima iskustvo u izradi projekcija nivoa emisija gasova sa efektom staklene bašte na osnovu javnog poziva koji se raspisuje u skladu sa zakonom kojim su uređene javne nabavke.

Plan prilagođavanja na klimatske promjene

Član 9

Radi identifikacije uticaja klimatskih promjena na osjetljive sektore i smanjivanja negativnih posljedica na te sektore donosi se Plan prilagođavanja na klimatske promjene (u daljem tekstu: Plan prilagođavanja).

Plan prilagođavanja sadrži:

- 1) opis postojećeg stanja nastalog usljed klimatskih promjena;
- 2) identifikaciju osjetljivih sektora;
- 3) analizu socio-ekonomske situacije koja utiče na klimatske promjene;
- 4) analizu uočenih promjena klime i ekstremnih klimatskih uslova;
- 5) prikaz očekivanih klimatskih promjena sa procjenom ključnih rizika;
- 6) analizu uticaja klimatskih promjena;
- 7) glavne ciljeve prilagođavanja klimatskim promjenama;
- 8) opis institucionalnog okvira za prilagođavanje klimatskim promjenama;
- 9) prikaz postojećih planova i strateških dokumenata u oblasti prilagođavanja na klimatske promjene sa ocjenom napretka u primjeni i primjerima dobre prakse;
- 10) procjenu kapaciteta za prilagođavanje klimatskim promjenama;
- 11) mjere za prilagođavanje klimatskim promjenama;
- 12) mjere koje će se sprovoditi prioritarno, sa licima koja su odgovorna za njihovo sprovođenje;
- 13) opis mehanizama i okvira za praćenje i evaluaciju sprovođenja Plana prilagođavanja;
- 14) procjenu finansijskih sredstava za sprovođenje mjera.

Plan prilagođavanja na period od deset godina donosi Vlada.

Izveštaj o sprovođenju Plana prilagođavanja za period od dvije godine sačinjava Ministarstvo i dostavlja Vladi.

Sprovođenje Plana prilagođavanja

Član 10

Organi državne uprave nadležni za energetiku, industriju, poljoprivredu, šumarstvo i saobraćaj, dužni su da dvogodišnje dostavljaju Ministarstvu izvještaj o sprovedenim mjerama prema strateškim dokumentima, radi sprečavanja negativnih uticaja klimatskih promjena, kao i podatke o poplavama, sušama, ekstremnim temperaturama i drugo.

III. POSTIZANJE NISKOKARBONSKOG RAZVOJA

Obaveze operatera stacionarnog postrojenja

Član 11

Operater novog stacionarnog postrojenja koje obavlja aktivnosti, odnosno djelatnosti koje dovode do emitovanja gasova sa efektom staklene bašte, dužan je da pribavi dozvolu za emisiju gasova sa efektom staklene bašte (u daljem tekstu: dozvola) prije početka rada postrojenja.

Operater stacionarnog postrojenja koje obavlja aktivnosti, odnosno djelatnosti koje dovode do emitovanja gasova sa efektom staklene bašte, dužan je da obezbijedi emisioni kredit za svaku jedinicu ekvivalentne emisije ugljendioksida, koju ostvaruje.

Dozvola se izdaje za postrojenje ili dio postrojenja, a može da se izda jedna dozvola za više postrojenja ukoliko se nalaze na istoj lokaciji i njima upravlja isti operater.

Izuzetno od stava 1 ovog člana za postrojenja ili djelove postrojenja koji se koriste za istraživanja, razvoj i ispitivanje novih proizvoda i procesa, kao i za postrojenja koja koriste isključivo biomasu, ne izdaje se dozvola.

Dozvolu izdaje organ uprave nadležan za poslove zaštite životne sredine (u daljem tekstu: organ uprave) na period od deset godina.

Aktivnosti, odnosno djelatnosti iz stava 1 ovog člana, kao i gasove za čije se emitovanje izdaje dozvola, propisuje Vlada.

Alokaciju emisionih kredita iz stava 2 ovog člana vrši Vlada, sprovođenjem javnih aukcija ili besplatnom dodjelom, u skladu sa propisom kojim utvrđuje:

- ukupan iznos emisionih kredita koji se dodjeljuje, imajući u vidu početno stanje emisija gasova sa efektom staklene bašte i ciljane vrijednosti u skladu sa potvrđenim međunarodnim ugovorima;
- način sprovođenja aukcije za dodjelu emisionih kredita;
- minimalnu cijenu emisionih kredita ponuđenih na aukciji;
- kriterijume za dodjelu besplatnih emisionih kredita;
- dinamiku postepenog smanjenja broja besplatno dodijeljenih emisionih kredita;
- namjenu sredstava prikupljenih po osnovu aukcije za dodjelu emisionih kredita;
- način evidencije dodijeljenih emisionih kredita, njihovog prenosa i korišćenja.

Zahtjev za izdavanje dozvole

Član 12

Dozvola se izdaje na osnovu zahtjeva koji podnosi operater stacionarnog postrojenja.

Zahtjev iz stava 1 ovog člana sadrži:

- 1) naziv i sjedište operatera stacionarnog postrojenja;
- 2) opis djelatnosti odnosno aktivnosti koje obavlja postrojenje;
- 3) lokaciju postrojenja;
- 4) opis tehnologije koja se koristi u postrojenju;
- 5) podatke o sirovinama i drugim materijalima čije korišćenje dovodi do emisija gasova sa efektom staklene bašte;
- 6) podatke o vrsti i izvoru emisija gasova sa efektom staklene bašte;
- 7) netehnički rezime.

Zahtjev iz stava 1 ovog člana podnosi se u pisanom i elektronskom obliku.

Operater stacionarnog postrojenja je dužan da uz zahtjev iz stava 1 ovog člana, dostavi i plan praćenja emisija gasova sa efektom staklene bašte iz postrojenja (u daljem tekstu: plan praćenja) u dva primjerka.

Sadržaj plana praćenja, procedure, postupke i metodologiju za praćenje emisija gasova sa efektom staklene bašte iz postrojenja propisuje Ministarstvo.

Način izdavanja dozvole

Član 13

Dozvola se izdaje u roku od 30 dana od dana prijema urednog zahtjeva za izdavanje dozvole.

Organ uprave će odbiti zahtjev za izdavanje dozvole ako utvrdi da zahtjev ne sadrži propisane podatke i ako uz zahtjev nije dostavljen plan praćenja ili ako utvrdi da se predloženom metodologijom praćenja, odnosno pisanim procedurama ili njihovim djelovima ne može obezbijediti praćenje i izvještavanje o emisijama gasova sa efektom staklene bašte u skladu sa ovim zakonom.

Rješenje o izdavanju dozvole, odnosno o odbijanju zahtjeva za izdavanje dozvole dostavlja se operateru stacionarnog postrojenja u roku od osam dana od dana donošenja rješenja.

Protiv rješenja iz stava 3 ovog člana, može se podnijeti žalba Ministarstvu.

Sadržaj dozvole

Član 14

Dozvola sadrži:

- 1) naziv i sjedište operatera stacionarnog postrojenja, kao i adresu postrojenja;
  - 2) opis djelatnosti, odnosno aktivnosti postrojenja i emisija gasova sa efektom staklene bašte;
  - 3) način praćenja emisija gasova sa efektom staklene bašte iz postrojenja, u skladu sa planom praćenja;
  - 4) zahtjeve vezane za izvještavanje o emisijama gasova sa efektom staklene bašte.
- Plan praćenja čini sastavni dio dozvole.
O izdatim dozvolama organ uprave vodi evidenciju.
Obrazac dozvole i način vođenja evidencije iz stava 3 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Izmjena dozvole

Član 15

Operater stacionarnog postrojenja je dužan da u roku od 60 dana prije nastanka promjene obavijesti organ uprave o planiranim promjenama koje se odnose na:

- 1) tehničko-tehnološke karakteristike postrojenja;
- 2) proširenje postrojenja;
- 3) povećanje ili smanjenje kapaciteta;
- 4) vrste goriva;
- 5) sirovine ili druge materije koje se koriste u postrojenju;
- 6) ulaznu toplotnu snagu;
- 7) ovlašćena lica;
- 8) adresu sjedišta operatera.

Organ uprave nakon prijema obavještenja iz stava 1 ovog člana, vrši procjenu nastalih promjena i ako utvrdi da promjene značajno utiču na sadržaj dozvole, u roku od 15 dana od dana prijema obavještenja, zahtijeva od operatera stacionarnog postrojenja da podnese zahtjev za izdavanje nove dozvole.

Ako organ uprave ocijeni da planirane promjene bitno ne utiču na sadržaj postojeće dozvole, izmijenit će dozvolu u skladu sa nastalim promjenama.

Operater stacionarnog postrojenja dužan je da unapređuje metodologiju praćenja emisija gasova sa efektom staklene bašte i da u skladu s tim vrši izmjene plana praćenja.

Organ uprave može dozvoliti operateru izmjene plana praćenja bez izmjene dozvole.

Organ uprave po službenoj dužnosti svakih pet godina razmatra izdatu dozvolu i po potrebi vrši izmjene i dopune.

Obaveze operatera vazduhoplova

Član 16

Operater vazduhoplova dužan je da sačini plan praćenja emisija gasova sa efektom staklene bašte iz vazduhoplova (u daljem tekstu: plan praćenja emisije vazduhoplova) u roku 60 dana od dana dobijanja operativne licence, a prije početka vršenja aktivnosti, u skladu sa zakonom kojim je uređen vazdušni saobraćaj.

Plan praćenja emisija vazduhoplova dostavlja se organu uprave na saglasnost.

Saglasnost iz stava 2 ovog člana izdaje organ uprave, po prethodno pribavljenom mišljenju Agencije za civilno vazduhoplovstvo.

Operater vazduhoplova dužan je da unapređuje metodologiju praćenja emisija gasova sa efektom staklene bašte i da u skladu s tim vrši izmjene plana praćenja emisije vazduhoplova.

Vazduhoplovne aktivnosti za koje se ne dostavlja plan praćenja emisija vazduhoplova propisuje Vlada.

Sadržaj plana praćenja emisija vazduhoplova, procedure, postupke, potrebne podatke, i metodologiju za praćenje emisija gasova sa efektom staklene bašte iz vazduhoplova propisuje Ministarstvo, uz prethodno pribavljeno mišljenje organa državne uprave nadležnog za vazdušni saobraćaj.

IV. IZVJEŠTAVANJE O EMISIJAMA I VERIFIKACIJA IZVJEŠTAJA

Izvještavanje o emisijama

Član 17

Verifikovani izvještaj o emisijama gasova sa efektom staklene bašte operater stacionarnog postrojenja i operater vazduhoplova, dužni su da dostave organu uprave do 31. marta tekuće za prethodnu godinu.

Ako operater stacionarnog postrojenja, odnosno operater vazduhoplova ne dostavi verifikovani izvještaj o nivoima emisija gasova sa efektom staklene bašte u skladu sa stavom 1 ovog člana, organ uprave izvršiće konzervativnu procjenu nivoa emisija gasova sa efektom staklene bašte.

Troškove izrade procjene iz stava 2 ovog člana, snosi operater stacionarnog postrojenja, odnosno operater vazduhoplova.

Oblik i sadržaj izvještaja, način verifikacije iz stava 1 ovog člana, procedure i način vršenja konzervativne procjene propisuje Ministarstvo.

Verifikacija izvještaja

Član 18

Verifikaciju izvještaja o emisiji gasova sa efektom staklene bašte može da vrši samo akreditovano pravno lice koje ispunjava uslove u pogledu kadra i opreme za verifikaciju izvještaja.

Izvještaj o verifikaciji emisija gasova sa efektom staklene bašte, pravno lice iz stava 1 ovog člana dostavlja operatoru stacionarnog postrojenja odnosno operateru vazduhoplova.

Bliže uslove koje u pogledu kadra i opreme, treba da ispunjava pravno lice iz stava 1 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Upravljanje, kontrola i evidencija podataka

Član 19

Operater stacionarnog postrojenja, odnosno operater vazduhoplova, dužan je da uspostavi evidenciju i procedure za čuvanje dokumentacije o emisijama gasova sa efektom staklene bašte.

Operater iz stava 1 ovog člana obavezan je da dokumentaciju o emisijama gasova sa efektom staklene bašte čuva najmanje deset godina.

Operater stacionarnog postrojenja, odnosno operater vazduhoplova, dužan je da redovno vrši kontrolu prikupljanja podataka o emisijama gasova sa efektom staklene bašte u skladu sa planom praćenja, odnosno planom praćenja emisije vazduhoplova.

Inventar emisija gasova sa efektom staklene bašte

Član 20

Inventar emisija gasova sa efektom staklene bašte (u daljem tekstu: inventar) izrađuje organ uprave.

Imaoci podataka (institucije, zagađivači) dužni su da podatke za izradu inventara dostave organu uprave u skladu sa godišnjim planom prikupljanja podataka za izradu inventara.

Podaci za izradu inventara emisija prikupljaju se na osnovu godišnjeg plana prikupljanja podataka koji donosi Ministarstvo.

Plan iz stava 3 ovog člana objavljuje se u „Službenom listu Crne Gore“.

Na osnovu podataka iz inventara organ uprave priprema izvještaje i dostavlja ih Ministarstvu odnosno relevantnim međunarodnim institucijama.

Prije izrade konačnog inventara emisija organ uprave na godišnjem nivou izrađuje procijenjeni inventar emisija.

Radi unapređenja kvaliteta inventara organ uprave izrađuje plan obezbjeđenja kvaliteta i kontrole kvaliteta podataka i dostavlja ga Ministarstvu do 15. decembra tekuće godine.

Način izrade i sadržaj inventara i izvještaja o inventaru, listu gasova sa efektom staklene bašte, kao i način proračuna emisija gasova sa efektom staklene bašte prema sektorima, način kontrole kvaliteta podataka i rokove za izradu inventara gasova sa efektom staklene bašte i pratećih izvještaja propisuje Ministarstvo.

Propisom iz stava 8 ovog člana, uređuje se i način izrade projekcija emisija, izvještavanje o projekcijama i mjerama, objavljivanje projekcija i pratećih podataka, uključujući metodologiju izrade, korišćene modele i pretpostavke, kao i uspostavljanje registra, odnosno sistema za izvještavanje.

Izveštavanje o emisijama gasova sa efektom staklene bašte na nacionalnom nivou

Član 21

U skladu sa obavezama koje proizilaze iz međunarodno potvrđenih ugovora u oblasti klimatskih promjena, Ministarstvo priprema Nacionalni izvještaj o klimatskim promjenama i Dvogodišnji ažurirani izvještaj.

Izvještaje iz stava 1 ovog člana na predlog Ministarstva usvaja Vlada.

Emisija ugljendioksida iz novih putničkih vozila

Član 22

Pravno lice i preduzetnik koji stavlja u promet ili iznajmljuje nova putnička vozila, dužan je da na mjestu prodaje, odnosno iznajmljivanja učini dostupne informacije o potrošnji goriva i emisijama ugljendioksida za svaki model putničkog vozila.

Informacije o potrošnji goriva i emisijama ugljendioksida iz novih putničkih vozila mogu se učiniti dostupnim potrošačima preko oznaka (naljepnica) na vozilima, postera ili displeja istaknutih na mjestima prodaje, vođiča o potrošnji goriva i emisijama ugljendioksida i putem druge promotivne literature i materijala.

Vodič o potrošnji goriva i emisijama ugljendioksida iz stava 2 ovog člana, za sve modele novih putničkih vozila koja se uvoze u Crnu Goru, priprema Ministarstvo i objavljuje na svojoj internet stranici.

Vodič iz stava 3 ovog člana ažurira se jednom godišnje.

Pravno lice i preduzetnik iz stava 1 ovog člana, dužno je da primjerak vodiča iz stava 3 ovog člana ustupi licima koja kupuju, odnosno iznajmljuju vozila, bez naknade.

Bliži sadržaj oznaka, vodiča, postera, displeja i druge promotivne literature i materijala o potrošnji goriva i emisijama ugljendioksida propisuje Ministarstvo.

V. GEOLOŠKO SKLADIŠTENJE

Geološko skladištenje ugljendioksida

Član 23

Geološko skladištenje ugljendioksida zabranjeno je na teritoriji Crne Gore, odnosno u njenim teritorijalnim vodama, vodnim tijelima, isključivoj ekonomskoj zoni i epikontinentalnom pojasu.

Širina epikontinentalnog pojasa utvrđuje se u skladu s Konvencijom Ujedinjenih nacija o pravu mora (UNCLOS).

Zabrana iz stava 1 ovog člana odnosi se i na planirano geološko skladištenje ugljendioksida u količinama manjim od ukupno 100 kilotona koje se preduzima radi istraživanja, razvoja ili ispitivanja novih proizvoda i postupaka, skladištenje ugljendioksida u geoprostoru odnosno kompleksu za skladištenje, koji se većim dijelom nalazi izvan teritorije Crne Gore, odnosno njenih teritorijalnih voda, vodnih tijela, isključive ekonomske zone i epikontinentalnog pojasa, a koji zadire u navedena područja.

Prekogranični transport ugljendioksida radi skladištenja

Član 24

Prekogranični transport ugljendioksida, radi skladištenja može se vršiti preko teritorije Crne Gore ako postoji izgrađena infrastruktura za prekogranični transport ugljendioksida u skladu sa zakonom.

Pristup transportnoj mreži

Član 25

Operater industrijskog postrojenja ima pravo pristupa transportnoj mreži ugljendioksida radi prekograničnog skladištenja ugljendioksida.

Pristup transportnoj mreži ugljendioksida se odobrava na transparentan i nediskriminatoran način imajući u vidu:

- kapacitet transportne mreže koji je na raspolaganju ili će izvjesno biti na raspolaganju;
- procjena smanjenja emisija ugljendioksida koji se namjerava postići kaptadžom i skladištenjem ugljendioksida u odnosu na ukupna obavezna smanjenja;
- obavezu odbijanja pristupa ukoliko postoje tehničke smetnje koje se ne mogu prevazići iz opravdanih razloga;
- potrebu da se poštuju opravdani interesi i razumne potrebe operatera transportne mreže i svih drugih korisnika mreže i relevantnih pratećih pogona koji mogu biti pod uticajem odobrenja pristupa.

Operater transportne mreže može odbiti zahtjev za pristup mreži zbog nedostatka kapaciteta uz detaljno obrazloženje.

Operater transportne mreže koji je odbio zahtjev za pristup mreži zbog nedostatka kapaciteta ili nedostatka povezanosti sa određenim područjem dužan je da izvrši neophodna

poboljšanja mreže ukoliko je to ekonomično ili ako je korisnik spreman da plati takva poboljšanja, pod uslovom da to neće izazvati negativan uticaj na bezbjednost transporta u pogledu očuvanja životne sredine.

Bliže uslove pristupa transportnoj mreži, postupak i kriterijume za prihvatanje tokova ugljendioksida propisuje Ministarstvo.

Rješavanje sporova

Član 26

Sporove u vezi sa pristupom transportnim mrežama i geoprostorima za skladištenje ugljendioksida van Crne Gore rješava nezavisno tijelo koje ima pristup svim relevantnim informacijama vodeći računa o kriterijumima iz člana 25 ovog zakona i broju stranaka koje mogu biti uključene u pregovore o pristupu.

Prekogranični sporovi iz stava 1 ovog člana rješavaju se prema važećem pravu države koja ima jurisdikciju nad transportnom mrežom ili geoprostorom za skladištenje ugljendioksida.

Ako jurisdikciju nad transportnom mrežom ili geoprostorom za skladištenje ugljendioksida ima više država, neophodno je obezbijediti učešće i saradnju svih zainteresovanih strana.

Skladištenje ugljendioksida kod termoenergetskih objekata

Član 27

Privredna društva koja proizvode električnu energiju u termoenergetskom postrojenju sa izlaznom snagom od 300 MW i više, dužna su da izrade studiju o kaptazi i zbrinjavanju ugljendioksida.

Studija iz stava 1 ovog člana sadrži: način zbrinjavanja, mjesto gdje će se skladištiti ugljendioksid, tehničku i ekonomsku opravdanost izgradnje infrastrukture za transport ugljendioksida i opis uređaja za kaptazu.

Ako studija iz stava 1 ovog člana pokaže da postoji odgovarajući geoprostor za prekogranično skladištenje ugljendioksida i da je izgradnja objekata, uređaja i opreme za kaptazu i prekogranični transport ugljendioksida ekonomski opravdana, operater termoenergetskog postrojenja dužan je da predvidi odgovarajući prostor za opremu za kaptazu i komprimovanje ugljendioksida.

Studija iz stava 1 ovog člana sastavni je dio elaborata o procjeni uticaja na životnu sredinu.

VI. OZONSKI OMOTAČ

Zaštita ozonskog omotača

Član 28

Stavljanje u promet, proizvodnju, upotrebu, izvoz i uvoz supstanci koje oštećuju ozonski omotač i alternativnih supstanci i opreme i proizvoda koji ih sadrže ili su pomoću tih supstanci proizvedeni, kao i postupno smanjivanje potrošnje tih supstanci, opreme i proizvoda, način određivanja godišnjih kvota za uvoz i njihovog isključivanja iz upotrebe, propisuje Vlada.

Propisom iz stava 1 ovog člana uređuje se i postupanje sa supstancama koje oštećuju ozonski omotač i alternativnim supstancama, postupanje i sa opremom i proizvodima koji ih sadrže ili su pomoću tih supstanci proizvedeni, postupanje sa tim supstancama nakon prestanka upotrebe proizvoda koji ih sadrže, način njihovog prikupljanja, korišćenja, reciklaže, regeneracije, trajnog odlaganja i uništavanja, označavanje supstanci, opreme i proizvoda i izveštavanje o njihovoj potrošnji, upotrebi, uvozu, izvozu i stavljanju u promet.

Uvoz i/ili izvoz supstanci koje oštećuju ozonski omotač i alternativnih supstanci vrši se samo na osnovu dozvole organa uprave.

Bliži način i potrebnu dokumentaciju za izdavanje dozvole iz stava 3 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Obaveze pravnih lica i preduzetnika

Član 29

Djelatnost ugradnje, održavanja i/ili popravke kao i isključivanja iz upotrebe opreme i proizvoda koji sadrže supstance koje oštećuju ozonski omotač ili alternativne supstance mogu da obavljaju pravna lica i preduzetnici na osnovu dozvole organa uprave.

Bliži način i potrebnu dokumentaciju za izdavanje dozvole iz stava 1 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Dozvola iz stava 1 ovog člana izdaje se na osnovu zahtjeva pravnim licima i preduzetnicima koji moraju da imaju stručno osposobljeni kadar za obavljanje poslova iz stava 1 ovog člana.

Dozvola se izdaje na period od pet godina.

Stručno osposobljavanje lica iz stava 3 ovog člana vrši se prema Programu stručnog osposobljavanja koji propisuje Ministarstvo u saradnji sa organom državne uprave nadležnim za poslove obrazovanja.

Prikupljene supstance koje oštećuju ozonski omotač i alternativne supstance koje se ne mogu reciklirati u postupku održavanja i/ili popravke proizvoda i opreme i koje su prikupljene pri isključivanju proizvoda i opreme iz upotrebe predaju se pravnom licu koje ima dozvolu organa uprave za vršenje rekuperacije, reciklaže i/ili regeneracije supstanci koje oštećuju ozonski omotač i alternativnih supstanci.

Zabrane

Član 30

Zabranjuje se:

- 1) proizvodnja supstanci koje oštećuju ozonski omotač;
- 2) uvoz i/ili izvoz supstanci koje oštećuju ozonski omotač, odnosno proizvoda koji sadrže supstance utvrđene Montrealskim protokolom o supstancama koje oštećuju ozonski omotač, iz zemalja, odnosno u zemlje koje nijesu potpisnice protokola;
- 3) uvoz i/ili izvoz supstanci koje oštećuju ozonski omotač i alternativnih supstanci bez dozvole organa uprave;
- 4) uvoz i stavljanje u promet novih proizvoda koji sadrže supstance koje oštećuju ozonski omotač;
- 5) ispuštanje supstanci koje oštećuju ozonski omotač i alternativnih supstanci u životnu sredinu;
- 6) punjenje sistema koji koriste alternativne supstance supstancama koje oštećuju ozonski omotač;

- 7) ispiranje supstancama koje oštećuju ozonski omotač;
  - 8) uvoz i stavljanje u promet supstanci koje oštećuju ozonski omotač i alternativnih supstanci u cilindrima za jednokratnu upotrebu;
  - 9) stavljanje u promet na malo supstanci koje oštećuju ozonski omotač i alternativnih supstanci;
  - 10) uvoz i stavljanje u promet korišćenih proizvoda i opreme koja sadrži supstance koje oštećuju ozonski omotač ili je pomoću njih proizvedena;
  - 11) uvoz korišćenih, recikliranih i regenerisanih supstanci koje oštećuju ozonski omotač.
- Izuzetno od stava 1 tačka 11 ovog člana uvoz korišćenih, recikliranih i regenerisanih supstanci koje oštećuju ozonski omotač dozvoljen je kada ove supstance potiču iz postrojenja za regeneraciju.

VII. NADZOR

Organi koji vrše nadzor

Član 31

Nadzor nad sprovođenjem ovog zakona i propisa donijetih na osnovu ovog zakona, vrši Ministarstvo i drugi nadležni organi državne uprave, u skladu sa zakonom.

Inspekcijski nadzor nad sprovođenjem ovog zakona i propisa donesenih na osnovu ovog zakona vrši organ uprave nadležan za inspekcijske poslove preko nadležnih inspekcija, u skladu sa ovim zakonom i zakonom kojim se uređuje inspekcijski nadzor.

Obaveze i ovlašćenja ekološkog inspektora

Član 32

U vršenju poslova inspekcijskog nadzora ekološki inspektor kontroliše naročito:

- 1) da li je operater postrojenja koje obavlja aktivnosti, odnosno djelatnosti koje dovode do emitovanja gasova sa efektom staklene bašte pribavio dozvolu od organa uprave;
- 2) da li operater postrojenja ispunjava uslove utvrđene dozvolom;
- 3) da li je operater stacionarnog postrojenja, odnosno operater vazduhoplova, uspostavio evidenciju i procedure za čuvanje dokumentacije o emisijama gasova sa efektom staklene bašte;
- 4) da li operater stacionarnog postrojenja, odnosno operater vazduhoplova dokumentaciju o emisijama gasova sa efektom staklene bašte čuva najmanje deset godina;
- 5) da li operater stacionarnog postrojenja, odnosno operater vazduhoplova, redovno vrši kontrolu prikupljanja podataka o emisijama gasova sa efektom staklene bašte u skladu sa planom praćenja, odnosno planom praćenja vazduhoplova;
- 6) postupanje sa supstancama koje oštećuju ozonski omotač i alternativnim supstancama i proizvodima koji sadrže te supstance ili su pomoću njih proizvedeni;
- 7) da li se djelatnost ugradnje, održavanja i/ili popravke kao i isključivanja iz upotrebe opreme i proizvoda koji sadrže supstance koje oštećuju ozonski omotač ili alternativne supstance obavlja uz dozvolu organa uprave.

U vršenju poslova ekološki inspektor je obavezan da:

1) zabrani djelatnost postrojenja koje obavlja aktivnosti, odnosno djelatnosti koje dovode do emitovanja gasova sa efektom staklene bašte ako se utvrdi da se djelatnost obavlja bez dozvole organa uprave;

2) naredi operateru postrojenja koji obavlja djelatnost kojom se ispuštaju emisije gasova sa efektom staklene bašte da podnese zahtjev za dobijanje dozvole za emitovanje emisija gasova sa efektom staklene bašte, ukoliko isti nije dostavljen;

3) naredi operateru postrojenja, odnosno operateru vazduhoplova da vrši monitoring emisija gasova sa efektom staklene bašte na način utvrđen planom praćenja;

4) naredi operateru stacionarnog postrojenja, odnosno operateru vazduhoplova, da uspostavi evidenciju i procedure za čuvanje dokumentacije o emisijama gasova sa efektom staklene bašte;

5) naredi operateru stacionarnog postrojenja, odnosno operateru vazduhoplova da čuva dokumentaciju o emisijama gasova sa efektom staklene bašte najmanje deset godina;

6) naredi operateru stacionarnog postrojenja, odnosno operateru vazduhoplova, da redovno vrši kontrolu prikupljanja podataka o emisijama gasova sa efektom staklene bašte u skladu sa planom praćenja, odnosno planom praćenja vazduhoplova;

7) zabrani postupanje sa supstancama koje oštećuju ozonski omotač i alternativnim supstancama i proizvodima i opremom koji sadrže te supstance ili su pomoću njih proizvedeni, suprotno ovom zakonu.

Obaveze i ovlašćenja tržišnog inspektora

Član 33

U vršenju poslova tržišni inspektor je obavezan da naredi da informacije o potrošnji goriva i emisijama ugljendioksida budu dostupne na mjestu prodaje za svaki model putničkog vozila, na propisan način.

VIII. KAZNENE ODREDBE

Prekršajne odredbe

Član 34

Novčanom kaznom u iznosu od 2.000 eura do 40.000 eura kazniće se pravno lice ako:

1) obavlja djelatnost kojom se ispuštaju emisije gasova sa efektom staklene bašte bez dozvole (član 11 stav 1);

2) u roku od 60 dana prije nastanka promjene ne obavijesti organ uprave o planiranim promjenama koje se odnose na tehničko-tehnološke karakteristike postrojenja, proširenje postrojenja, povećanje ili smanjenje kapaciteta, vrste goriva, sirovine i druge materije koje se koriste u postrojenju, ulaznu toplotnu snagu, ovlašćena lica i adresu sjedišta operatera (član 15 stav 1);

3) ne sačini plan praćenja emisije gasova sa efektom staklene bašte iz vazduhoplova u roku od 60 dana od dana dobijanja operativne licence a prije početka vršenja aktivnosti (član 16 stav 1);

4) ne dostavi plan praćenja vazduhoplova organu uprave na saglasnost (član 16 stav 2)

5) ne dostavi organu uprave verifikovani izvještaj u propisanom roku (član 17 stav 1);

6) ne uspostavi evidenciju i procedure za čuvanje dokumentacije o emisijama gasova sa efektom staklene bašte (član 19 stav 1);

7) ne čuva dokumentaciju o emisijama gasova sa efektom staklene bašte najmanje deset godina (član 19 stav 2);

8) redovno ne vrši kontrolu prikupljanja podataka o emisijama gasova sa efektom staklene bašte u skladu sa planom praćenja, odnosno planom praćenja vazduhoplova (član 19 stav 3);

9) na mjestu prodaje odnosno iznajmljivanja novog putničkog vozila ne učini dostupnim informacije o potrošnji goriva i emisijama ugljendioksida za svaki model putničkog vozila (član 22 stav 1);

10) obavlja geološko skladištenje ugljendioksida (član 23 stav 1 i 3);

11) ne izvrši neophodna poboljšanja transportne mreže ugljendioksida ukoliko je to ekonomično ili ako je korisnik spreman da plati takva poboljšanja (član 25 stav 4);

12) ne predvidi odgovarajući prostor za opremu za kaptazu i komprimovanje ugljendioksida (član 27 stav 3);

13) nema stručno osposobljeni kadar za obavljanje poslova iz člana 29 stav 1 ovog zakona (član 29 stav 3);

14) ispušta supstance koje oštećuju ozonski omotač i alternativne supstance u životnu sredinu (član 30 stav 1 tačka 5).

Za prekršaje iz stava 1 ovog člana kazniće se i odgovorno lice u pravnom licu novčanom kaznom u iznosu od 2.000 eura do 4.000 eura.

Za prekršaje iz stava 1 ovog člana kazniće se i preduzetnik novčanom kaznom u iznosu od 2.000 eura do 12.000 eura.

Za prekršaje iz stava 1 tač. 2 i 3 ovog člana kazniće se i fizičko lice novčanom kaznom u iznosu od 2.000 eura do 4.000 eura.

IX. PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Podzakonski akti

Član 35

Podzakonski akti za sprovođenje ovog zakona donijeće se u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Do donošenja propisa iz stava 1 ovog člana primjenjivaće se Uredba o supstancama koje oštećuju ozonski omotač i alternativnim supstancama („Službeni list CG”, broj 5/11), Pravilnik o načinu izrade i sadržaju inventara emisija gasova sa efektom staklene bašte („Službeni list CG”, broj 66/17) i Pravilnik o bližem sadržaju oznaka, vodiča, postera, displeja i promotivne literature i materijala o potrošnji goriva i emisijama ugljendioksida iz novih putničkih vozila („Službeni list CG”, broj 40/17).

Započeti postupci

Član 36

Postupci koji su započeti do stupanja na snagu ovog zakona, okončaće se po propisima koji su važili do dana stupanja na snagu ovog zakona.

Rok za izdavanje dozvola

Član 37

Operater postrojenja koji je do dana stupanja na snagu ovog zakona obavljao aktivnost, odnosno djelatnost koja dovodi do emitovanja gasova sa efektom staklene bašte, dužan je da podnese zahtjev za izdavanje dozvole u skladu sa ovim zakonom u roku od 18 mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Operater vazduhoplova koji do dana stupanja na snagu ovog zakona obavljao aktivnost, odnosno djelatnost koja dovodi do emitovanja gasova sa efektom staklene bašte, dužan je da podnese zahtjev za izdavanje dozvole u skladu sa ovim zakonom u roku od 18 mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Pravna lica i preduzetnici koji obavljaju djelatnost ugradnje, održavanja i/ili popravke kao i isključivanja iz upotrebe opreme i proizvoda koji sadrže supstance koje oštećuju ozonski omotač ili alternativne supstance dužni su da pribave dozvolu u skladu sa ovim zakonom u roku od godinu dana od dana njegovog stupanja na snagu.

Primjena pojedinih odredbi

Član 38

Odredbe čl. 24, 25 i 26 ovog zakona primjenjivaće se od dana pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji.

Odredba člana 30 stav 1 tačka 8 ovog zakona primjenjivaće se nakon isteka šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Prestanak važenja

Član 39

Danom stupanja na snagu ovog zakona prestaju da važe odredbe člana 3 stav 1 tačka 21, člana 33, člana 34 stav 1 tač. 1 do 11, člana 51 stav 1 tač. 3, 4 i 5, člana 52 stav 1 tač. 6 i 7 i člana 53 stav 1 tač. 3 i 4 Zakona o zaštiti vazduha („Službeni list CG”, br. 25/10 i 43/15) i odredbe čl. 31, 32 i 33, čl. 50 do 53, čl. 83, 84 i 85 i člana 87 stav 1 tač. 15 i 16 Zakona o životnoj sredini („Službeni list CG”, broj 52/16).

Stupanje na snagu

Član 40

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“.

Broj: 27-2/19-1/5

EPA: 868 XXVI

Podgorica, 23. decembar 2019. godine

SKUPŠTINA CRNE GORE 26. SAZIVA

